

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในระหว่างหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถือเป็นช่วงที่สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย อันเป็นผลมาจากแรงผลักดันของความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (ฉัตรพันธ์ เขจรันท์. 2545 : 12) ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมโลกจึงย่อมได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเกิดเป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้มีศักยภาพในตนเองและสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในประชาคมโลก โดยประชาชนในประเทศมีศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการสร้างคนของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลนั้น เครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการพัฒนาคุณภาพก็คือการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 3)

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันประสบผลสำเร็จในด้านปริมาณเป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านคุณภาพนั้นยังอยู่ในสภาพที่ยังเป็นปัญหา การที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการจัดการศึกษาทั้งระบบ แต่การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาทั้งระบบนั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำได้ยากยิ่ง และต้องใช้แรงผลักดันอย่างมหาศาลเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษามีขั้นตอนที่ย่างยากลำบากซับซ้อน แต่ด้วยกระแสผลักดันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้องทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดหมายเป็นเลิศทางการศึกษาด้วยวิธีการที่เรียกว่าการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เป็นการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้หลักการที่ว่า (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 2)

1. ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครู โดยพัฒนาวิชาการและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง

เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 1)

จากการติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่แต่เดิมนั้นมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เนื่องจากไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทันเหตุการณ์ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 โดยช่วงชั้นที่ 1 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้ใช้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2547 และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีลักษณะเป็นกรอบกว้าง ๆ มีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา (กรมวิชาการ. 2545 ก : 46) ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในด้านการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ขึ้นเอง โดยมีกรมวิชาการเป็นผู้เสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ต่าง ๆ สามารถจัดทำสาระของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาตนเองได้ซึ่งเรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา (กรมวิชาการ. 2545 ข : 5)

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาในทุก ๆ ด้านของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร โดยเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ในการส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละ

แห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดมวลงประสพการณ์ให้แก่ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา แต่ความสำเร็จดังกล่าวนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งรับทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ ตลอดจนร่วมกันพัฒนาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545 ข : 7) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาว่า สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่า สถานศึกษามีการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งจะก่อประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2545 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2546 และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่จากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูโดยใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 พบว่า โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านการอบรม จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 8 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2545 ข : 30-42) คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ 2) การ

จัดโครงสร้างหลักสูตร 3) การจัดทำสาระของหลักสูตร 4) การออกแบบการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) การกำหนดวิธีการและประเมินผล และเอกสารหลักฐานการศึกษา 7) การกำหนดวิธีการส่งเสริมสนับสนุน และ 8) การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในช่วงระยะที่ผ่านมาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านสระปากได้ปรับปรุงจากหลักสูตรเดิมเพื่อนำมาใช้ให้ทันในปีการศึกษา 2545 ส่งผลให้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านสระปากขาดความถูกต้อง สมบูรณ์ตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพสูงสุดของตน รวมทั้งผู้เรียนไม่สามารถนำเอาผลประสบการณ์ที่สะสมจากการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข (สรุปประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. 2548 : สัมภาษณ์)

ด้วยความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่จะช่วยให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมแล้ว จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตาม จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระปาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนอกจากครู โรงเรียนบ้านสระปากจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระปาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2545 ข : 30-42) ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตร
3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

4. การออกแบบการเรียนรู้
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล และเอกสารหลักฐานการศึกษา
7. การกำหนดวิธีการส่งเสริมสนับสนุน
8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคู่มือโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการ
2. เพื่อพัฒนาคู่มือโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้สำเร็จตามกระบวนการ และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย
 - 1.1.1 ผู้วิจัย
 - 1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ดังนี้
 - 1) ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
 - 2) ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
 - 3) ครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
 - 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.1 วิทยากรและผู้นิเทศ จำนวน 4 คน ทำหน้าที่ให้ข้อมูลการดำเนินการตามกลยุทธ์ สะท้อนผลการพัฒนา และเป็นผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ได้แก่

- 1) ผู้วิจัย ในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสระบาก
- 2) ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนบ้านสระบาก
- 3) คศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

จำนวน 2 คน

1.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ให้ข้อมูลสะท้อนผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา

การวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระบากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาจำนวน 3 กิจกรรม คือ

- 2.1 การอบรมปฏิบัติการ
- 2.2 การศึกษาดูงาน
- 2.3 การนิเทศภายใน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1991 : 169 -170) เพื่อพัฒนาคู่มือโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการทั้ง 8 ขั้นตอน โดยดำเนินการเป็น 3 วนรอบ แต่ละวนรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (PAOR) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยการพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระบากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. การพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถให้กับครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน โดยใช้การอบรมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนา คือ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้สำเร็จตามกระบวนการ 8 ขั้นตอน และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้

3. การอบรมปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้กับครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน โดยมีศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นวิทยากรอบรมปฏิบัติการ

4. การศึกษาดูงาน หมายถึง การดำเนินการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากการเดินทางไปศึกษาในสถานศึกษาที่กำหนดไว้ คือ โรงเรียนบ้านน้ำสร้างหนองบะ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

5. การนิเทศภายใน หมายถึง การแนะนำให้การช่วยเหลือครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน โดยผู้นิเทศ คือ ผู้วิจัย ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนบ้านสระบาก และศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

6. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2545 ข : 30-42) ดังนี้

6.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.3 การจัดทำสาระของหลักสูตร หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.4 การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถออกแบบการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.5 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.6 การกำหนดวิธีการและประเมินผล และเอกสารหลักฐานการศึกษา หมายถึงครู โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถกำหนดวิธีการและประเมินผล และเอกสารหลักฐานการศึกษาของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.7 การกำหนดวิธีการส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถกำหนดวิธีการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

6.8 การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเรียบเรียงหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

7. การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยที่กลุ่มผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน โดยดำเนินการเป็น 3 วนรอบ แต่ละวนรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (PAOR) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

8. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยวิธีแบบสามเส้า (Triangulation) หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาตรวจสอบร่วมกัน 3 รูปแบบ โดยศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดหลาย ๆ รอบ แล้วหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อสร้างเป็นข้อสรุปร่วมกัน เพื่อยืนยันข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้วิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วยการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักการสามเส้าด้านข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักการสามเส้าด้านผู้วิจัย และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักการสามเส้าด้านวิธีการ ดังนี้

8.1 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักการสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล โดยระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการพัฒนา ระหว่างการดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามกลยุทธ์การอบรมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายในมาตรวจสอบเพื่อยืนยันข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ยึดเอากลุ่มผู้ร่วมวิจัย เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก

8.2 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ยึดเอากลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

8.3 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้หลักสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

และผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากการใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิธีการสังเกตจากการใช้แบบสังเกต และวิธีการประเมินจากการใช้แบบประเมินมาตรวจสอบ เพื่อยืนยันข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ยึดเอาความหลากหลายของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ครูโรงเรียนบ้านสระบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการทั้ง 8 ขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นเป็นที่พึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำเอาผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป